

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลปยุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้จำนวน 100 คน ระยะเวลาการเก็บตั้งแต่เดือนตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม-31 มกราคม 2551 ซึ่งผลการศึกษาได้นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพ และคะแนนการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพ กับคะแนนการดูแลตนเองและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อด้านสุขภาพกับการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 4 ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงโดยสมัครใจจำนวน 10 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 100 คน จำแนกตามเพศ อายุ ส่วนสูง(ซม.) น้ำหนัก (กก.) สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน สิทธิในการรักษาพยาบาล ระยะเวลาที่เป็นโรค ภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง การควบคุมโรคความดันโลหิตสูง ประวัติการเป็นโรคความดันโลหิตสูง ในครอบครัว ดังแสดงรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
เพศ	
หญิง	73
ชาย	27
อายุ	
ต่ำกว่า 40 ปี	4
40 – 60 ปี	45
สูงกว่า 60 ปี	51
ส่วนสูง (ซม.)	
ต่ำกว่า 150 ซม.	31
150 – 160 ซม.	51
สูงกว่า 160 ซม.	18
สถานภาพสมรส	
โสด	5
อยู่	53
หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	42
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	40
ประถมศึกษา	53
มัธยมศึกษา	5
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	2

ตาราง 1 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
อาชีพ	
งานบ้าน	50
ค้าขาย	16
รับราชการ	1
ทำสวน/ทำไร่/ทำนา	9
รับจ้าง	12
อื่น ๆ (ข้าราชการบำนาญ)	12
จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)	
ต่ำกว่า 4 คน	33
4 - 8 คน	61
มากกว่า 8 คน	6
รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน(บาท)	
ต่ำกว่า 3,000 บาท	33
3,000 – 4,999 บาท	41
5,000 – 6,999 บาท	23
สูงกว่า 7,000 บาท	3
สิทธิในการรักษาพยาบาล	
บัตรประกันสุขภาพ	89
บัตรประกันสังคม	2
บัตรข้าราชการ	9
ระยะเวลาที่เป็นโรค (ปี)	
ต่ำกว่า 4 ปี	65
4 – 6 ปี	32
7 ปีขึ้นไป	3

ตาราง 1 (ต่อ) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
ภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง	
มี ระบุ.....	32
- ไต	19
- หัวใจ	13
ไม่มี	68
การควบคุมโรคความดันโลหิตสูง	
ควบคุมได้	69
ควบคุมไม่ได้	31
ประวัติการเป็นโรคความดันโลหิตสูงในครอบครัว	
มี ระบุ.....	26
- พ่อ	18
- แม่	8
ไม่มี	74

จากตาราง 1 ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ลักษณะของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 73 มีอายุอยู่ในช่วงสูงกว่า 60 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51 ส่วนใหญ่มีส่วนสูงอยู่ในช่วง 150- 160 เซนติเมตรมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51 น้ำหนักอยู่ในระหว่าง 40 - 60 กิโลกรัมมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 51 ส่วนสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่คิดเป็นร้อยละ 53 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 53 ในเรื่องของอาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานบ้านคิดเป็นร้อยละ 50 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนของรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวประมาณ 3,000 - 4,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 41 ระยะเวลาที่เป็นโรคน้อยกว่า 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 65 มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงคิดเป็นร้อยละ 32 แยกเป็นโรคไตร้อยละ 19 และโรคหัวใจร้อยละ 13 ตามลำดับ การควบคุมโรคความดันโลหิตสูงได้คิดเป็น

ร้อยละ 69 และมีประวัติการเป็น โรคความดันโลหิตสูงในครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 26 แยกเป็นพ่อ ร้อยละ 18 และแม่ร้อยละ 8 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

2.1 คะแนนความเชื่อด้านสุขภาพ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพรายด้านและรายข้อ

ความเชื่อด้านสุขภาพ	คะแนนเต็มของแบบวัด	\bar{X} (รายด้าน)	S.D	\bar{X} (รายข้อ)	การประเมิน
แรงจูงใจด้านสุขภาพโดยทั่วไป	30	21.98	5.48	3.66	ระดับปานกลาง
การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค	40	27.38	7.29	3.42	ระดับปานกลาง
การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค	30	21.96	5.30	3.66	ระดับปานกลาง
การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาโรค	45	31.37	7.95	3.48	ระดับปานกลาง
การรับรู้ถึงอุปสรรคในการปฏิบัติตน	10	7.50	1.80	3.75	ระดับดี
ปัจจัยร่วม	15	10.98	2.64	3.66	ระดับปานกลาง
ความเชื่อสุขภาพโดยรวม	170	121.17	30.46	3.56	ระดับปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพด้านการรับรู้ถึงอุปสรรคในการปฏิบัติตนมีคะแนนเฉลี่ยรายด้านสูงสุด คือ 7.5 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.8 มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.75 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีความเชื่อด้านสุขภาพถูกต้องระดับดีรองลงมาคือความเชื่อด้านสุขภาพด้านปัจจัยร่วมมีคะแนนรายด้านเฉลี่ย 10.98 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.64 มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.66 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ส่วนความเชื่อด้านสุขภาพที่มีคะแนนเฉลี่ยรายด้านต่ำสุด คือด้านการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคคือมีคะแนนเฉลี่ย 27.38 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.29 มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 3.42 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

2.2 คะแนนการดูแลตนเอง

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนดูแลตนเองรายด้านและรายข้อ

คะแนนการดูแลตนเอง	คะแนนเต็มของแบบวัด	\bar{X} (รายด้าน)	S.D	\bar{X} (รายข้อ)	การประเมิน
การดูแลตนเองโดยทั่วไป	11	8.69	4.26	0.79	ระดับดี
การดูแลตนเองตามการเบี่ยงเบนมาตรฐานสุขภาพ	12	9.34	4.33	0.77	ระดับดี
การดูแลตนเองตามพัฒนาการ	4	2.49	1.53	0.62	ระดับปานกลาง
การดูแลตนเองโดยรวม	27	20.52	10.12	0.76	ระดับดี

จากตาราง 3 พบว่าคะแนนการดูแลตนเองตามพัฒนาการมีคะแนนเฉลี่ยรายด้านสูงสุด 2.49 จากคะแนนเต็ม 4 คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.62 จากคะแนนเต็ม 1 คะแนน และคะแนนการดูแลตนเองตามการเบี่ยงเบนมาตรฐานสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 9.34 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.33 มีคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.77 จากคะแนนเต็ม 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพกับคะแนนการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับการดูแลตนเอง

ความเชื่อด้านสุขภาพ	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
แรงจูงใจด้านสุขภาพโดยทั่วไป	0.396**
การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค	0.481**
การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค	0.461**
การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาโรค	0.475**
การรับรู้ถึงอุปสรรคในการปฏิบัติตน	0.539**
ปัจจัยรวม	0.506**
ความเชื่อสุขภาพโดยรวม	0.592**

หมายเหตุ ** P < 0.01

จากตาราง 4 แสดงว่าการดูแลตนเองมีความสัมพันธ์กับความเชื่อด้านสุขภาพทางด้านแรงจูงใจโดยทั่วไป การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษา การรับรู้ถึงอุปสรรคในการปฏิบัติตน และปัจจัยร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (ในรายที่สมัครใจ 10 ราย)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้ใช้การสังเกตและการจดบันทึก การศึกษากรณีสัมภาษณ์ที่สมัครใจจำนวน 10 ราย ซึ่งนำเสนอรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามหลัก ๆ ดังนี้

1. ผู้ป่วยมีความเชื่อเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอย่างไร
2. ผู้ป่วยมีวิธีการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับความดันโลหิตสูงอย่างไร
3. ผู้ป่วยมีความท้อแท้ใจในการรักษาโรคความดันโลหิตสูงหรือไม่อย่างไรบ้าง
4. การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงอย่างไรบ้าง

5. แพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความสนใจ ชักถาม เกี่ยวกับสุขภาพของท่านมากน้อยเพียงใด และท่านมีความไว้วางใจแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากน้อยเพียงใด

จากข้อมูลแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 10 คน ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าเป็นเพศชาย 1 คน เพศหญิง 9 คน อายุเฉลี่ย 63 ปี สถานภาพสมรสคู่ 6 คน ระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา 6 คน อาชีพงานบ้าน 7 คน รายได้เฉลี่ย 3,000 - 4,999 บาท 5 คน ใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า 9 คน มีภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง 4 คน จากโรคไต 1 คน โรคหัวใจ 3 คน การควบคุมโรคความดันโลหิตสูงได้ 7 คน

1. ความเชื่อเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ความเชื่อที่ว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรัง รักษาไม่หายขาด ต้องรับประทานยาเป็นประจำ เป็นโรคที่ติดตัวไปตลอดชีวิต โดยมีความคิดเห็นเหมือนกันทั้งหมด ดังตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยรายหนึ่งเล่าให้ฟังว่าเมื่อแพทย์บอกว่าคุณมีความดันโลหิตสูง ผู้ป่วยรู้สึกเป็นกังวลใจที่ต้องรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ต้องควบคุมอาหาร ต้องออกกำลังกายและต้องทำจิตใจให้สบายอย่าเครียด และผู้ป่วยเองมักจะมีการปวดศีรษะ แต่ผู้ป่วยไม่ได้ท้อแท้ใจในการรักษา เพราะคิดว่าเป็นโรคที่สามารถควบคุมได้ ความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของโรค พบว่าผู้ป่วย 8 คนคิดว่าโรคความดันโลหิตสูงเกิดจากกรรมพันธุ์ เพราะตนเองมีพ่อหรือแม่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ส่วนผู้ป่วยอีก 3 คน คิดว่าเกิดจากพฤติกรรมที่ตนเองไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย ชอบรับประทานอาหารเค็ม เช่น น้ำบูดู และรับประทานอาหารมัน เช่น ก้วยเตี่ยวผัด

แกงกะทิ แต่ทั้งนี้ผู้ป่วยทั้ง 10 คน มีความเชื่อว่าโรคที่เกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับการกำหนดของพระผู้เป็นเจ้า เป็นสำคัญ เพราะบางคนพ่อหรือแม่เป็น แต่ก็ไม่เป็นโรค

ความเชื่อในด้านการรักษาพยาบาล ผู้ป่วยทั้ง 10 คนเชื่อและไว้วางใจแพทย์ผู้รักษา และ ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ให้การรักษา เช่น แนะนำเรื่องการ ควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย และรับประทานยาอย่างต่อเนื่องรวมถึงการมาพบแพทย์มาตามนัด แต่ก็ยังพบว่าผู้ป่วยบางรายรักษาร่วมกันทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและหมอแผนโบราณ มีทั้งยาหม้อคัม คัม บางรายใช้ยาสมุนไพร เพราะเห็นผู้ป่วยบางคนรับประทานยาหม้อคัม หรือสมุนไพร แล้วไปวัด ความดันโลหิต ปรากฏว่าความดันโลหิตลดลง

2. ผู้ป่วยมีวิธีการดูแลตนเองเพื่อควบคุมโรคความดันโลหิตสูง มีผู้ป่วย 4 คน บอกว่าจะไป พบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง เพื่อตรวจระดับความดันโลหิตสูงและรับยาลดความดันโลหิตสูง ในขณะที่ ผู้ป่วยอีก 6 คน ที่จะไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อยาใกล้จะหมด แต่ไม่เคยขาด รับประทานยา โดยให้เหตุผลว่าถ้าขาดยาจะมีอาการมึนศีรษะ รู้สึกไม่สบายตัว

2.1 ด้านการควบคุมอาหารมีผู้ป่วย 5 คนที่ยังรับประทานน้ำเกลือเป็นส่วนผสมของอาหารในแต่ละมื้อ โดยให้เหตุผลว่าจะรับประทานอาหารได้น้อย ถ้าไม่ได้รับประทานน้ำเกลือเป็นส่วนผสม ของอาหารในมือนั้น ๆ ก็จะบอกว่ารับประทานเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในส่วนของแกงกะทิจะมี ผู้ป่วย 2 คน เท่านั้นที่รับประทานเกือบทุกวัน เพราะบุตร/คนในครอบครัวทำให้รับประทาน ทำให้ ตนเองต้องรับประทานอาหารแบบเดียวกับคนอื่น ๆ มีผู้ป่วย 1 คนรู้สึกว่ารับประทานแกงกะทิ นั้นตนเองก็ไม่ได้ย้วน และความดันโลหิตอยู่ในเกณฑ์ที่ควบคุมได้ จึงคิดว่าไม่น่าจะเป็นอะไร

2.2 ด้านการออกกำลังกายนั้น ผู้ป่วย 9 คน บอกว่าการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอหรือ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน โดยวิธีการออกกำลังกายที่พบมากที่สุด คือการเดินรอบ ๆ บ้าน มีผู้ป่วย 1 คนที่ต้องเลี้ยวหลานจึงไม่มีเวลาออกกำลังกาย ซึ่งกลุ่มผู้ป่วยทั้งหมดเห็นด้วยกับการออกกำลังกาย ทำให้รู้สึกสดชื่น อาการวิงเวียนศีรษะลดลง นอนหลับดี

3. ผู้ป่วยมีความท้อแท้ใจในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ผู้ป่วยทั้ง 10 คน ไม่ท้อแท้ ใจในการรักษา เนื่องจากมีความเชื่อว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่สามารถควบคุมให้อยู่ใน เกณฑ์ปกติได้ และป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้ โดยการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัด ตามคำแนะนำของแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

4. การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่าง 8 คน มีการติดตาม ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงจากสื่อวิทยุ/โทรทัศน์/หนังสือพิมพ์ และเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข เนื่องจากบ้านเรือนของกลุ่มตัวอย่างมีโทรทัศน์/วิทยุ และมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำ หมู่บ้านทุกหมู่บ้านและตั้งอยู่ในอาณาบริเวณของมัสยิด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีก 2 คน ซึ่งอ่านหนังสือ

ไม่ออก/เขียนไม่ได้ ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ออกเยี่ยมเยียนหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ

5. แพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีความสนใจ ชักถาม เกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง และผู้ป่วยมีความไว้วางใจแพทย์/พยาบาล/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ป่วยทั้งหมด 10 คนบอกว่าการชักถามเกี่ยวกับสุขภาพ และให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ และมีการกระตุ้นผู้ป่วยให้มารับบริการอย่างสม่ำเสมอ มีสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมทั้งจะให้บริการ มีความไว้วางใจ เนื่องจากคิดว่าบุคลากรทางด้านสุขภาพทั้งหมด เป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในการรักษาผู้ป่วย ผู้ป่วยทุกคนบอกว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่สถานีอนามัยมีความสนิทสนมกับผู้ป่วย เข้าใจผู้ป่วยและมีการเยี่ยมบ้านผู้ป่วย ออกหน่วยคัดกรองผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเป็นระยะ ๆ ตลอดจนไปช่วยงานบุญต่าง ๆ ของผู้ป่วยอย่างคอบน้อมและสม่ำเสมอ

Prince of Songkla University
Pattani Campus